

Narcís-Jordi Aragó

Les relacions d'**Aurora Bertrana** amb el setmanari «**Presència**»

LA RELACIÓ D'AURORA BERTRANA AMB EL SETMANARI *Presència* ÉS IMPORTANT PERQUÈ ES produeix en la darrera etapa de la seva vida. L'escriptora troba en la revista de la seva ciutat natal una tribuna d'última hora per expressar-hi idees i opinions, ja sigui a través d'articles o per mitjà de respostes a entrevistes i enquestes.

Els primers contactes

Les relacions d'Aurora Bertrana amb el primer equip responsable de *Presència* (1965-67) van ser de felicitació i d'encoratjament personal. En una carta adreçada a Carmen Alcalde i Maria Rosa Prats, va qualificar la seva tasca de molt valenta i molt encertada, tot fent vots per la continuïtat de l'empresa i per l'augment de les pàgines en català.

Amb el nou equip que es va fer càrrec de *Presència* a partir del número 103, el 24 de juny de 1967, les relacions van ser intenses i fecundes des del primer moment. El 22 de juliol següent, el setmanari va publicar una pàgina sencera dedicada a Aurora, amb una ressenya de la presentació a Barcelona de la novel·la *Vent de grup*, una recensió bibliogràfica signada per Octavi Saltor i la reproducció de les pàgines 159 a 161 del llibre acabat d'aparèixer.

El número dedicat a Bertrana

Per aquelles dates, la revista ja havia entrat en contacte epistolar amb Aurora perquè volia preparar un número d'homenatge al seu pare, en el centenari del seu naixement. En aquells moments s'acabava de crear el premi de novel·la Prudenci Bertrana, com a reacció d'un grup de ciutadans enfront del premi municipal de novel·la en castellà *Inmortal Ciudad de Gerona*, i Aurora seria convidada a presidir el Jurat del nou guardó.

Amb data 29 de juliol, amb una postal datada a Berga, Aurora Bertrana responia a la carta que *Presència* li havia tramès a Barcelona i ens feia saber que passava l'estiu a les Eres de Gardilans: «Aquí redacto, en la pau de les muntanyes, les meves memòries.» En aquella missiva s'esbossava la llista de possibles col·laboradors del número projectat: Osvald Cardona, Josep Iglesias, Tomàs Roig i Llop...

Abans de l'aparició del número, Aurora escriuria encara dues cartes a *Presència*. A la primera, de l'11 de setembre de 1967, s'excusava de no col·laborar en el setmanari:

«Estimat amic, Gràcies dels números de *Presència*. Ja n'he distribuït als col·laboradors i amics. Quant a la meva col·laboració a *Presència*, ja hi penso però no trobo temps d'escriure. He de llegir no sé quantes coses en no sé quants actes: Prudenci Bertrana, Víctor Català, etc. etc., acabar el text que la col·lecció *Panorama actual de les idees* publica sobre P. Bertrana amb la col·laboració de J. Iglesias i O. Cardona, enllestir un conte per *Recull* i un altre per *Tele-estel...* i tirar endavant les meves memòries, sense comptar... Només de pensar-hi el cap em roda. Però la voluntat hi és i amb l'ajuda de Sant Pancràs tot arribarà. Quan vagi a Girona ja parlarem de tot. Cordialment, A. Bertrana.»

La carta següent era del 26 del mateix mes:

«Estimat amic, En primer lloc us felicito per *Presència*. Els darrers números són molt interessants. Endavant, amic! En segon lloc us volia dir que no puc arribar a reunir a un dia i

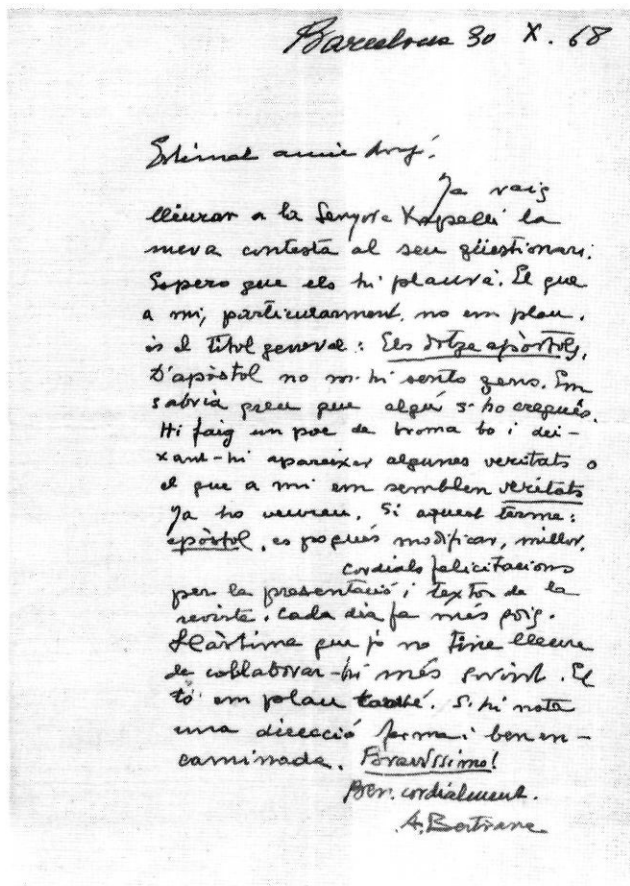
Aurora Bertrana

Portada del número 205 de Presència, del 7 de juny de 1969.

a una hora determinats els amics que han de col·laborar al número de Presència dedicat a Prudenci Bertrana. Som així, a casa nostra! Només la Maria Castanyer i jo ens reunim en visites al millor llumíent de les pàgines consagrades al pare. Però Octavi Saltor ja ha enviat el seu treball i jo preparo el meu. (...) Així que ho tinguem tot reunit us ho vindré a portar a Girona. Tinc ganes de parlar amb tots vosaltres però hauria de saber si us puc trobar i no fer el viatge en va. El meu viatge seria durant la primera quinzena d'octubre. També em plauria força parlar amb algú de la comissió del premi Prudenci Bertrana i agrair-los personalment aquesta iniciativa. Em plau que sigui Girona abans que Barcelona qui convoqui aquest premi amb el nom del meu pare.»

El número aparegué, tal com s'havia previst, en coincidència amb les Fires de Sant Narcís. Era el 121, del 28 d'octubre, amb articles de Josep M. Capdevila, Maurici Serrahima, Octavi Saltor, Tomàs Roig i Llop, Josep Iglesias, Osvald Cardona i la mateixa Aurora (un fragment inèdit de les seves *Memòries*) i amb una àmplia antologia de textos gironins de l'escriptor. Aurora va comentar així la publicació, en una carta del 6 de novembre: «Us felicito cordialment pel darrer número de *Presència*. Us ha sortit ben arrodonit de fons i de forma. La presentació, impecable i el contingut interessantíssim. És una revista que fa goig de debó.»

Una de les moltes cartes adreçades a Presència per Aurora Bertrana.

«Vent de grup»

El dia 13 de desembre del mateix any, Aurora escrivia una altra carta:

«Estimat amic Aragó, Pensava enviar-vos un petit treball per a publicar a *Presència* però abans voldria saber si us interessa el tema perquè no dispo de gaire temps i em sabria greu de perdre'l. Es tracta de les reaccions dels escalencs davant per davant del meu *Vent de grup*. Serien unes ratlles que em divertiria d'escriure i crec que podrien interessar, a tall de *xafarderia literària*, als lectors. El to seria de benvolent ironia, una mica a tall de facècia sense gota de verí, ans al contrari.»

El 30 de març de l'any següent, 1968, va aparèixer a les pàgines del setmanari el text en qüestió, titulat *L'escàndol de «Vent de Grup»*.

«La promoció de la dona»

El 30 d'octubre de 1968, Aurora tornava a escriure, a propòsit d'una enquesta sobre els drets de la dona que preparava Mireia Xapellí amb dotze personalitats de la cultura catalana:

«Ja vaig lliurar a la senyora Xapellí la meva contesta al seu qüestionari. Espero que els hi plaurà. El que a mi, particularment, no em plau, és el títol general: *Els dotze apòstols*.

L'escriptora al seu domicili barceloní del carrer de Lhúria, 4, en un moment de l'entrevista amb Mireia Xapellí per a Presència, 1969.

AURORA BERTRANA

VENT DE GROU

ARA I ACÍ
ALFACHADA

La relació de Presència amb Aurora Bertrana va començar el 1967 amb la recensió de Vent de grop.

VENT DE GROU

*Als redactors de la
gironina i estimada
revista Presència, una
gironina orgullosa d'
estar-ne.*

Ben cordiament

Aurora Bertrana

Dedicatòria autògrafa de Vent de grop
als redactors de Presència.

D'apòstol no m'hi sento gens. Em sabia greu que algú s'ho cregués. Hi faig un poc de broma bo i deixant-hi aparèixer algunes veritats o el que a mi em semblen *veritats*. Ja ho veurem. Si aquest terme, *apòstol*, es pogués modificar, millor.»

El treball periodístic al·ludit es va titular, finalment, *La promoció de la dona*. Les respostes d'Aurora Bertrana van aparèixer el 28 de desembre de 1968, les segones després de Manuel de Pedrolo, que havia inaugurat la secció la setmana abans.

Carme Montoriol

El 29 de novembre i el 19 de desembre de 1968 i l'11 i el 23 de gener de 1969, Aurora va escriure sengles cartes a *Presència* proposant una pàgina dedicada a l'escriptora Carme Montoriol, amb motiu d'un homenatge que se li havia de retre a Barcelona el mes de febrer. La pàgina sol·licitada va sortir puntualment el dia 8 de febrer, amb un article d'Aurora i la reproducció d'un poema de Carme Montoriol i d'un sonet de Shakespeare traduït per ella.

El dia 13 de febrer, Aurora escrivia: «Em permeto enviar-vos 35 pts. en segells de correus pregant-vos em feu enviar quatre números de *Presència* amb el retrat de Carme Montoriol i el meu article. La família de Carme diu que no els troba en els llocs indicats, *Casa del Libro...* etc., etc. Perdoneu aquesta nova molèstia que us procuro. La pàgina dedicada a Carme Montoriol fa molt de goig, us en felicito i us en remercio.»

El premi Bertrana

El 7 de juny de 1969, *Presència* va publicar una llarga entrevista amb Aurora a propòsit de la concessió del premi Bertrana en la seva segona edició. I el dia 12 de juliol següent va incloure un article seu, dedicat a evocar Caterina Albert, Víctor Català. El 3 d'octubre de 1970, en una nota de redacció, *Presència* va informar, erròniament, que la novel·la de Terenci Moix *El dia que va morir Marilyn*, que acabava d'obtenir el Premi Crítica 1970 de Serra d'Or, «fou finalista del premi Bertrana». La reacció d'Aurora, membre del Jurat, va ser immediata i fulminant:

«Us volia dir, i em plauria que ho féssiu constar, que la novel·la de Terenci Moix *El dia que va morir Marilyn* no ha estat mai *finalista* del Bertrana. L'any que l'esmentada novel·la es va presentar al Bertrana el guanyava en Manuel de Pedrolo amb *Estat d'excepció*, i *finalista* hi quedava l'Avel·lí Artís amb *Paraules d'Opton el vell*. No és la primera –potser ni la segona– vegada que llegeixo aquesta falsa citació, en la qual, no sé per què, semblen complaure's els comentaristes d'en Moix.»

En aquesta carta, última que conservem d'Aurora, s'hi expressen també felicitacions cordials «per la marxa, cada cop més brillant, de la vostra revista». *Presència* publicaria, encara, dos articles seus: un sobre els jurats literaris, el 13 de febrer de 1971, i el titulat *Prudenci Bertrana, dues vegades foragitat de Girona*, el 3 de juliol del mateix any.

Aurora Bertrana

a «Presència»

Articles d'Aurora Bertrana

La vocació del meu pare.
Núm. 121. 28.10.67

L'escàndol de «Vent de grop».
Núm. 143. 30.3.68

Carme Montoriol.
Núm. 188. 8.2.69

Evocació sentimental de Caterina Albert.
Núm. 210. 12.7.69

Mort i passió dels jurats literaris.
Núm. 292. 13.2.71

Prudenci Bertrana, dues vegades foragitat de Girona.
Núm. 312. 3.7.71

Entrevistes amb Aurora Bertrana

La promoció de la dona: Aurora Bertrana,
per Mireia XAPELLÍ. Núm. 182. 28.12.68

Aurora Bertrana: una escriptora, un pare, un premi,
per Mireia XAPELLÍ. Núm. 205. 7.6.69

Articles sobre Aurora Bertrana

Octavi SALTOR: *Una novel·la i una novel·lista.*
Núm. 107. 22.7.67

Modest PRATS: *Partidària de la vida.*
Núm. 335. 14.9.67

Josep ARMENGOU: *Panegíric d'Aurora Bertrana.*
Núm. 336. 21.9.74

Jaume MINISTRAL: *Petit record per a una dona sola.*
Núm. 336. 21.9.74

M. Assumpció SOLER: *Rèquiem per Aurora Bertrana.*
Núm. 336. 21.9.74

«Em plau que sigui Girona qui convoqui un premi amb el nom del meu pare».

El bust de Bertrana

L'article esmentat tenia precedents en les cartes d'Aurora. En la de l'11 de gener de 1969 deia: «No sabeu res del bust del meu pare que vaig oferir a una entitat gironina com escau? Tampoc no sé res del premi Bertrana.» El dia 23 del mateix mes insistia: «Sabeu alguna cosa del premi Bertrana? I de la donació per part meua del bust del meu pare a la Biblioteca? En Sobrequés se n'encarregava. Dieu-me'n alguna cosa si us plau.»

Aurora havia començat a sospitar que les gestions sobre aquest oferiment, encomanades a Santiago Sobrequés, no anaven per bon camí. Ella cedia el bust del novel·lista, fet per Ricard Guinó, perquè presidís una de les sales de lectura de la Biblioteca Pública, a la Casa de Cultura. Però això, en aquell moment, devia semblar un compromís excessiu, i el bust no va ser acceptat. En l'article publicat amb tots els honors a *Presència*, precedit d'una contundent nota editorial, l'escriptora va denunciar el fet amb «una mena de gemec impotent» i el va comparar amb l'allunyament quasi obligat de Girona a què s'havia vist sotmès el seu pare, seixanta anys abans. Del bust en qüestió, que actualment s'exhibeix al Museu d'Art de Girona, se'n va fer posteriorment una rèplica en bronze per al monument de la plaça de Catalunya, inauurat durant el mandat de l'alcalde Ignasi de Ribot.

Un text inèdit

De la relació d'Aurora Bertrana amb *Presència* en resta un text fins ara inèdit: vuit respostes a altres tantes preguntes formulades per Mireia Xapellí per a una sèrie d'entrevistes que s'havien de titular *Diàlegs sobre l'amor i el sexe*, i que mai no van aparèixer a causa del llarg període de cancel·lació del setmanari. Les publiquem ara per primera vegada, incorporades a aquest treball.

Quan Aurora Bertrana va morir, *Presència*, que havia reaparegut feia poc, la va recordar àmpliament en els seus números del 14 i del 21 de setembre de 1974. Com el millor testimoni de la bona relació mantinguda i de la identificació entre l'escriptora i la revista, l'autor d'aquestes ratlles conserva una targeta sense data que diu:

«Bon Nadal i any nou, amic Aragó, a vós i a tots els vostres i... constància, paciència i obstinació per continuar l'admirable tasca de director de *Presència*. Ben afectuosament, A. Bertrana.»

Narcís-Jordi Aragó
és periodista

Respostes a un qüestionari de 1971 que no van ser publicades a *Presència* a causa de la cancel·lació del setmanari.

Aurora inèdita: sobre l'amor i el sexe

— Creieu que la dona hauria de tenir la mateixa llibertat sexual que l'home?

L'ha de tenir. Em penso que la té encara que generalment ho dissimula. En les nostres latituds no es tracta quasi mai de tenir o no tenir llibertat o qualsevol altra mena de cosa, es tracta de fer-ho o de no fer-ho veure. La moral sol ésser una pura fórmula, una comèdia més o menys ben representada que rarament respon a una realitat.

— Quina importància creieu que té la dona sigui verge en maridar-se?

Cap. Una dona pot ésser verge i alhora una grandíssima bandarra i ésser una dona decentíssima havent perdut la virginitat.

— En cas d'exigir-vos el vostre futur marit la virginitat, li exigirieu a ell el mateix, és a dir: que es maridés tan verge com vos?

No puc imaginar-me que un home que jo hagués triat per marit —fa anys en vaig

triar un— m'exigís la virginitat de la mateixa manera que jo tampoc no hauria exigit la seva.

— Si sou partidària de la llibertat sexual recíproca, creieu que en cas d'engendrar un fill l'home contrau les mateixes responsabilitats que la dona?

Sóc partidària de la llibertat sexual i de qualsevulla altra mena de llibertat individual sempre que aquesta no travi la llibertat d'un altre. De manera que en cas d'engendrar un fill, tan responsable em sembla la dona com l'home.

— Creieu que la mare soltera té els mateixos drets que la mare legítima?

Opino que la mare soltera no solament té tots els drets —no sé ben bé que enteneu per drets, suposo que us

referiu a la protecció social del seu fill— sinó que es mereix el mateix respecte que la dona maridada sense cap mena de discriminació.

— Si una dona soltera practica la llibertat sexual, sou de l'opinió que ha d'afrontar una maternitat responsable, és a dir: utilitzar anticonceptius si no vol o no pot tenir un fill amb bones condicions ambientals?

La pregunta no es pot respondre sense conèixer el cas particular. Una dona que practica la llibertat sexual ha d'acceptar la plena responsabilitat i les conseqüències dels seus actes. És la seva consciència i no la societat qui ha de decidir.

— Sou partidària del divorci? Per què ho sou o no ho sou?

Naturalment que sóc partidària del divorci. És a dir que l'Estat el concedeixi en certs casos justificats. No crec que un Estat pugui pretendre governar democràticament el seu poble obligant a una parella a acceptar el sacrifici de tota una vida o empenyent-la al concubinatge, és a dir a un divorci lliure i il·legal.

— Què penseu de la posició de l'Església catòlica enfront del divorci?

Com a Església Catòlica la seva posició resta plenament justificada. La fallida no és de l'Església sinó de l'Estat. Si les lleis admeten el divorci i el catòlic perfecte accepta el sacrifici d'una vida i no es vol divorciar les lleis no l'obliguen a fer-ho. I ja tornem al tema de la llibertat. Per què cada un de nosaltres no pot obrar en tots els cassos segons la pròpia consciència? És que com a poble encara no hem arribat a la majoria d'edat?

